

İŞÇİ ÖRGÜTLERİNİN TOPLANTI VE GÖSTERİ HAKKI

Aydınlık Dergisi, 11 Nisan 2010

Yıldırım Koç

Tekel işçileri ve Tekgıda-İş Sendikası 1 ve 2 Nisan 2010 günleri Ankara'da Türk-İş'in önüne gelerek bir basın açıklaması yapmak istediklerinde, güvenlik güçleri tarafından engellendi. Güvenlik güçlerinin yaptığı, önemli bir sendikal hak ihhalidir.

Türkiye'de sendikalarımız ILO mevzuatını ve içtihatlarını genellikle bilmez. Bu nedenle de var olan haklarını kullanamazlar. Bunları bir parça öğrenen bazıları da, her nedense, bu hakları kullanmaya çalışmaktan özenle kaçınır.

Sendikalarımızın bilmediği konulardan biri de, barışçıl toplantı ve gösteri hakkının, Türkiye tarafından da onaylanmış bulunan 87 sayılı ILO Sözleşmesinin önemli unsurlarından biri olduğudur.

87 sayılı ILO Sözleşmesi kısa bir metindir; ancak bu metni tamamlayan bağlayıcı yetkili organ kararları bulunmaktadır. Bu yetkili organların en önemlisi, ILO Yönetim Kurulu'nun kendi içinden 3 işçi, 3 işveren ve 3 hükümet temsilcisinden oluşturduğu Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'dir. Bu komitenin kararları, teamül gereği, oybirliğiyle alınır. Bu kararlar daha sonra ILO Yönetim Kurulu'na sunulur. ILO Yönetim Kurulu da, teamülen, bu kararları oybirliğiyle onaylar ve ILO Resmi Gazetesi'nde yayımlar. Bu kararlar 87 sayılı Sözleşmeyi tamamlar.

ILO Sözleşmelerini onaylayanlar, bu kararlarla da bağlıdır. Sendikalarımızın bir türlü öğrenmedikleri, öğrenmemekte ısrar ettikleri konu, 87 ve 98 sayılı Sözleşmeleri tamamlayan bağlayıcı içtihatlardır. Anayasanın 90. maddesinde 2004 yılı Mayıs ayında yapılan değişiklik sonrasında, Sözleşmeler olduğu gibi, bu Sözleşmelere ilişkin içtihatlar da doğrudan uygulanırlık ve böylece bağlayıcılık kazanmıştır.

Tekgıda-İş'in ve Türk-İş'in yapması gereken, ILO Anayasasının 24. maddesindeki özel prosedürü kullanarak Hükümeti 1 ve 2 Nisan'daki uygulamalar nedeniyle 87 sayılı Sözleşmeyi ihlal ettiği için ILO'ya şikayet etmek olmalıdır. ILO'dan medet ummak doğru değildir; ancak bu tür gösterilere ileride müdahale edilmesini önlemenin yollarından biri de bu süreçleri kullanmaktan geçmektedir.

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'nin kararlarına ilişkin ILO yayınının 4. baskısı, Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu (PSI) üyesi 9 sendika tarafından dilimize çevrildi ve ortak yayın olarak 2007 yılında basıldı. Çeviriyi, Çağla Ünlütürk yaptı. Bu kitabın bir tarafı Türkçe, diğer tarafı İngilizcedir. Ne yazık ki, başka işçi sendikaları konfederasyonları olmak üzere, sendikalarımız bu önemli yayını bir türlü kullanmamaktadır. Sendikalarımızın çoğu, bu önemli kaynağı bilmeyince ve kullanmayınca da, var olan çok önemli bazı haklarını öğrenmemektedir.

Dileğimiz, sendikalarımızın bu bilgisizliği en kısa sürede aşarak, barışçıl toplantı ve gösteri hakkı da dahil olmak üzere, sendikal haklarını öğrenmeleridir.

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi kararları kitabının 4. baskısı Türkçeye çevrildi. ILO, bu kitabın çevrilme ve basılma sürecinde, yayının gözden geçirilmiş 5. baskısını da yayımladı. 2006 yılında yayımlanan değiştirilmiş 5. baskıda da, barışçıl toplantı ve gösteri hakkının sendikal özgürlüklerin ayrılmaz bir parçası olduğu vurgulanmaktadır (ILO, Freedom of Association, Digest of Decisions and Principles of the Freedom of Association Committee of the Governing Body of the ILO, fifth (revised) edition, Geneva, 2006).

5. baskıya göre, Türkiye'yi bağlayan kararlar arasında şunlar bulunmaktadır:

"İşçiler, mesleki çıkarlarını korumak için barışçıl gösteri hakkından yararlanabilmelidir." (paragraf 133)

"Genel olarak, sendika gösterileri sırasında düzeni koruyucu güçlerin kullanılması ancak gerçekten gerekli olduğu durumlarda sınırlandırılmalıdır." (paragraf 155)

"Polis yetkililerine kesin talimatlar verilmelidir ki, kamu düzeninin ciddi bir biçimde tehdit edilmediği durumlarda, insanlar, yalnızca bir gösteri düzenledikleri veya bir gösteriye katıldıkları için tutuklanmasınlar." (paragraf 156)

Sendikalarımızın, barışçıl toplantı ve gösterilerin de sendikal hak olduğunu öğrenmeleri, bu hakkın daha etkili ve güvenli bir biçimde kullanılabilmesini sağlayacaktır.